

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу **Ващенко Олександра Володимировича** на тему **«Адаптивні елементи технології вирощування кавуна в умовах Правобережного Лісостепу України»**, для подання на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство за спеціальністю 201 Агрономія

Актуальність теми. Кавун, як цінна продовольча та експортна культура, має значний потенціал для розширення площ вирощування у Правобережному Лісостепу України, де поєднуються сприятливі ґрунтово-кліматичні умови з високим попитом на продукцію. Водночас традиційні технології вирощування не завжди відповідають вимогам адаптивності до коливань температурного режиму, рівня зволоження та біотичних факторів.

Актуальними завданнями овочівництва залишається пошук ключових факторів раціонального використання сортів, гібридів кавуна із високим адаптивно-продуктивним потенціалом, оптимізація біологічного запилення й агротехнічних строків висаджування розсади з метою підвищення продуктивності рослин та формування конвеєру надходження товарної продукції. Виходячи з наведеного вважаю, що тема дисертаційної роботи Ващенко О.В. є актуальною, так як для ефективного використання потенціалу гібридів кавуна і природо-кліматичних умов Правобережного Лісостепу України важливе значення має всебічне вивчення біологічних особливостей та адаптивних елементів технології вирощування, встановлення умов, що забезпечують високу врожайність і якість свіжої продукції

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дослідження виконувались впродовж 2023–2025 рр. відповідно до підпрограми «Використання біологічного потенціалу овочевих, баштанних і лікарських культур та картоплі на основі інноваційних технологій в Лісостепу України» (номер державної реєстрації 0101U004495) в межах наукової програми Уманського національного університету «Збалансоване

використання, прогноз і управління природним та ресурсним потенціалом агроєкосистем України» (номер державної реєстрації 0121U112521),

Наукова новизна та практична цінність одержаних результатів. Обґрунтовано практичне вирішенні проблеми формування й підвищення продуктивності гібридів кавуна диплоїдного та триплоїдного у змінних кліматичних умовах Правобережного Лісостепу України, визначено оптимальні строки висаджування розсади, ефективні гібриди-запилювачі та встановлено їх вплив на продуктивність і якість плодів триплоїдного кавуна та створення конвеєру надходження продукції; проведено економічний аналіз складових технології вирощування кавуна в умовах Правобережного Лісостепу України; на основі науково-практичного досвіду здобувачем підготовлено рекомендації виробництву щодо застосування диплоїдних гібридів, добору запилювачів та визначення строків висаджування розсади триплоїдного кавуна в системі адаптивного овочівництва Лісостепу України.

Ступінь обґрунтованості та достовірність наукових положень, висновків і пропозицій здобувача. Достовірність результатів, наведених у дисертаційній роботі, не викликає сумнівів, оскільки вони отримані на основі трирічних польових досліджень із застосуванням сучасних, загальноприйнятих в агрономічній науці методів. Отримані експериментальні дані систематизовано, піддано комплексному аналізу та статистичній обробці, що забезпечило належний рівень наукової обґрунтованості сформульованих висновків і практичних рекомендацій. Ознак академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації результатів у тексті дисертації та публікаціях здобувача не виявлено. Загалом рівень обґрунтованості та вірогідності отриманих результатів є високим.

В роботі досліджено вплив гібридного складу, біологічного запилення та строків висаджування розсади кавуна за краплинного зрошення на урожайність, якість плодів, вперше визначено ефективні гібриди-запилювачі та встановлено їх вплив на кількісні й якісні показники безнасічних гібридів. Обґрунтовано оптимальні строки висаджування розсади та розроблено технологічну модель формування конвеєрного надходження плодів, що забезпечує подовження

періоду збирання та реалізації продукції. Дисертація є самостійним науковим дослідженням, у межах якого автором розроблено програму експериментів, проведено польові й лабораторні дослідження, узагальнено літературні дані та здійснено статистичну обробку результатів.

Повнота викладення положень дисертації в опублікованих працях. За темою дисертаційної роботи опубліковано 6 наукових праць, зокрема, 3 статті – у наукових виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України, 3 тез доповідей на Міжнародних та Всеукраїнських наукових конференціях.

Характеристика єдності змісту дисертації та відповідності спеціальності, за якою вона подається до захисту. Дисертаційна робота Ващенко Олександра Володимировича на тему «Адаптивні елементи технології вирощування кавуна в умовах Правобережного Лісостепу України», що подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство за спеціальністю 201 Агрономія викладена на 248 сторінках комп'ютерного набору, в тому числі 195 – основного тексту, що включає вступ, шість розділів, висновки, рекомендації виробництву. Містить анотацію, 20 таблиць, 33 рисунків. Список використаних джерел включає 219 найменувань, з яких майже 80% латиницею, що значно розширює міжнародний контекст роботи.

Дисертаційна робота оформлена відповідно п. 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022 № 44 зі змінами і Вимогам до оформлення дисертації, затвердженими Наказом МОН України від 12.01.2017 № 40.

Дисертацію написано в науковому стилі українською мовою чітким і лаконічним описом отриманих результатів досліджень. Усі розділи дисертації є закінченими та мають обґрунтовані висновки, які формулюються автором зважаючи на результати роботи. Висновки і рекомендації виробництву, якими

закінчується дисертаційна робота, витікають зі змісту наукових досліджень та мають відповідне обґрунтування та практичне значення.

За змістом, структурою, викладом матеріалу, висновками дисертаційне дослідження у дисертації цілком відповідає переліку напрямів дослідження спеціальності 201 Агрономія.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи.

1. Методика досліджень. При вивченні строків висаджування розсади кращим був варіант (ІІІ декада травня), і який рекомендується іншими науковцями, тому цікавим був би більш ранній строк ІІ декада травня.

2. За яким принципом підбирались гібриди кавуна для дослідження. Відсутнє посилання на джерело літератури до опису гібридів кавуна.

3. У розділі 4. в назвах таблиць щоразу використовується «Динаміка формування...», але подаються дані за окремі роки. Потребують уточнення зміст та оформлення графіків (рис. 4.2, 4.6).

4. У розділі 6 «Економічна ефективність вирощування кавуна» в поданих графіках не враховані всі категорії затрат.

5. Чим обумовлена ціна на продукцію диплоїдного гібриду Преміум, яка вища порівняно з іншими варіантами диплоїдних кавунів.

Загальний висновок. Оцінюючи у цілому дослідження проведені **Вашенком Олександром Володимировичем**, можна стверджувати, що за актуальністю, практичною цінністю, змістом дисертаційної роботи, виконаними завданнями досліджень і науково-методичним рівнем виконання, сформульованими висновками та рекомендаціями виробництву дисертаційна робота є завершеною науковою працею. У роботі отримано науково обґрунтовані результати, що сумарно допомагають вирішити важливе наукове завдання, а саме удосконалення елементів розсадної технології вирощування кавуна столового в умовах Лісостепу України з використанням оптимальних строків висаджування безнасінних гібридів, підбору

продуктивного запилювача для триплоїдного гібриду на краплинному зрошенні та створення конвеєру надходження свіжої продукції на овочевий ринок.

Науковий рівень дисертаційної роботи і наукових публікацій (включно з дотриманням принципів академічної доброчесності), дозволяє встановити, що набутий здобувачем рівень теоретичних знань, умінь, навичок і компетентностей відповідає вимогам третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю 201 Агрономія.

Вважаю, що дисертаційна робота Ваценка Олександра Володимировича «Адаптивні елементи технології вирощування кавуна в умовах Правобережного Лісостепу України», є завершеною науковою працею, за актуальністю, новизною, практичним значенням, обґрунтованістю наукових положень та висновків повною мірою відповідає «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затверджених Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 із змінами та вимогам до оформлення дисертацій затверджених Наказом МОН України від 12.01.2017 року № 40 із змінами, а її автор – Ващенко Олександр Володимирович – заслуговує присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство за спеціальністю 201 Агрономія.

Рецензент,

кандидат сільськогосподарських наук,

доцент, доцент кафедри овочівництва

Уманського національного університету

Зоя КОВТУНЮК